

Leefbaar Platteland

Tussenbalans van het programma 2024 - 2027

provincie Overijssel

ROCK AND ROLL FEARLESS GOLD
ROCK&ROLL
1957

Inhoud

4 Inleiding

5 Vertrouwen

6 Aanpak en methodiek

7 Gebiedseigen subsidiemogelijkheden en instrumenten

12 Lerend Netwerk Dorpsschool

15 Stemmen van het Overijsselse platteland en Plattelandsagenda

17 Subsidiekaart

18 Financiën Leefbaar Platteland 2024 - 2027

19 Vooruitblik en vervolgstappen

20 Bijlagen

Inleiding

Provinciale Staten hebben op 24 april 2024 ingestemd met het ***'Investeringsvoorstel Leefbaar Platteland 2024 – 2027'***. Het doel: het Overijsselse platteland verder versterken, zodat inwoners hier ook in de toekomst goed kunnen wonen, werken en leven in een gezonde en mooie omgeving.

Het programma Leefbaar Platteland richt zich op drie programmalijnen:

1. Gebiedseigen subsidiemogelijkheden en instrumenten:
   a. Dorpsplannen
   b. Planvorming
   c. Fysieke investeringen
   d. Dorpsarrangementen
2. Lerend Netwerk Dorpsschool
3. Stemmen van het Overijsselse platteland en Plattelandsagenda

Op 4 juli 2024 ging het programma Leefbaar Platteland met 200 deelnemers feestelijk van start met de bijeenkomst *'Wie trapt 'm an'.* Om te kijken hoe het programma tot nu toe verloopt, maken we – zoals toegezegd aan Provinciale Staten – in het eerste kwartaal van 2026 de balans op.

Tussenbalans: eerste resultaten en vooruitblik
In deze tussenbalans blikt het programmateam Leefbaar Platteland terug op het eerste anderhalf jaar van het programma en wordt vooruitgekeken naar 2026 en 2027. De resultaten van de drie programmalijnen worden toegelicht, net als de concrete aantallen bij de verschillende subsidieregelingen en instrumenten. Ook is in beeld gebracht hoe de financiële middelen uit het investeringsvoorstel zijn ingezet.

Vertrouwen

'Vertrouwen' stond centraal bij het investeringsvoorstel Leefbaar Platteland: vertrouwen in de inwoners en ondernemers op het platteland, die als geen ander weten wat hun dorp leefbaar houdt en hoe ze hun omgeving daarbij kunnen betrekken. En vertrouwen in de provincie, die de ruimte en passende ondersteuning biedt om hun plannen te realiseren. Zo zetten we samen stappen richting gebiedseigen, toekomstbestendige oplossingen die bijdragen aan een leefbaar platteland, nu én in de toekomst.

Het grote aantal toegekende subsidies en activiteiten laat zien dat we elkaar weten te vinden. Het onderstreept dat de provincie, in samenwerking met gebiedspartners en medeoverheden, initiatieven kan ondersteunen bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen. Tegelijkertijd komt uit de vele gesprekken met betrokkenen een duidelijke behoefte naar voren: structureel beleid en structurele financiering.

Daarom kijken we in deze tussenbalans niet alleen terug, maar ook vooruit. Met het visiedocument *'Stemmen van het Overijsselse platteland'* die samen met inwoners, ondernemers, gemeenten en organisaties opgesteld wordt, zetten we een eerste stap naar structureel toekomstbestendig beleid: de Plattelandsagenda. Dat biedt vertrouwen – voor vandaag én morgen.

Gert Harm ten Bolscher
Gedeputeerde Leefbaar Platteland

Inwoners in gesprek met gedeputeerde Ten Bolscher tijdens een bijeenkomst in Haarle

'Stemmen van het Overijsselse platteland' vormt een eerste stap naar toekomstbestendig beleid. Dat biedt vertrouwen – voor vandaag én morgen'

Aanpak en methodiek

Voor het opstellen van deze tussenbalans is aan subsidieontvangers en deelnemers van de dorpsscholen gevraagd om hun ervaringen te delen. In een online enquête en in telefonische en fysieke interviews zijn vragen gesteld over: dienstverlening, aansluiting van de subsidieregelingen op de praktijk, resultaten en tevredenheid.

Voor de tussenbalans is gebruikgemaakt van verschillende bronnen en documenten:

- **Interviews:** Er zijn vijf interviews gehouden met deelnemers van de dorpsschoolbijeenkomsten en twee diepte-interviews met initiatiefnemers.
- **Online enquête:** Alle 78 subsidieontvangers zijn aangeschreven, waarvan er 38 hebben gereageerd (48,7%). In de bijlage zijn de resultaten van de enquête opgenomen, net als de verdeling in respons per regeling.
- **Uitvoeringservaring:** Informatie en ervaringen uit gesprekken van medewerkers van het team Leefbaar Platteland met inwoners, collega's en vertegenwoordigers van gemeenten en partners zijn meegenomen in de tussenbalans.
- **Analyse van alle dorpsplannen:** Het team Leefbaar Platteland heeft alle dorpsplannen in de provincie Overijssel geanalyseerd, waarbij onder andere is onderzocht welke thema's en vraagstukken het meest voorkomen.
- **Onderzoek 'Begrijpen van non-participatie aan leefbaarheidssubsidies op het platteland: een casestudy van Overijssel':** Binnen het programma Leefbaar Platteland is een afstudeeronderzoek uitgevoerd naar plekken waar provinciale subsidies niet terechtkomen. Het onderzoek richt zich specifiek op Overijssel en op het werkgebied van Leefbaar Platteland (dorpen tot 15.000 inwoners).

Gebiedseigen subsidiemogelijkheden en instrumenten

Het programma Leefbaar Platteland ondersteunt, samen met gebiedspartners en medeoverheden, lokale initiatieven. Gedragen plannen van en voor de eigen gemeenschap versterken de leefbaarheid, de verbondenheid en het gevoel van grip op de eigen leefomgeving. De afgelopen periode zijn verschillende subsidiemogelijkheden beschikbaar gesteld. Deze zijn zo eenvoudig, doeltreffend en flexibel mogelijk ingericht. Hieronder worden de verschillende subsidieregelingen en de bijbehorende resultaten toegelicht.

Subsidieregeling Dorpsplannen
Zelf regie nemen over je dorp begint met een duidelijke stip op de horizon: waar staan we nu, waar willen we naartoe en hoe komen we daar? Leefbaar Platteland stimuleert gemeenschappen om deze vragen samen te beantwoorden en een dorpsplan te maken met heldere ambities en concrete acties. De regeling Dorpsplannen is beschikbaar voor procesbegeleiding en het vertalen van ideeën naar een concreet plan met uitvoeringsstappen. Met een helder en gedragen dorpsplan kan het dorp vervolgstappen zetten en bouwen aan een toekomstbestendige leefomgeving.

Resultaten subsidieregeling Dorpsplannen
In 2024 en 2025 is aan **27 dorpen** subsidie verleend voor het opstellen van een dorpsplan (zie subsidiekaart op bladzijde 17). Aan de subsidieontvangers is gevraagd in hoeverre dorpsbewoners betrokken zijn bij de totstandkoming van het dorpsplan. Van de zestien respondenten geven:

- drie respondenten aan dat het overgrote deel van de bewoners betrokken is;
- vier respondenten aan dat een derde of minder van de bewoners betrokken is;
- de overige negen respondenten aan dat zij niet weten hoe groot de betrokkenheid is geweest of dat het proces nog in uitvoering is.

Deze aantallen gaan alleen over de betrokkenheid bij het maken van een dorpsplan, het draagvlak voor dorpsplannen is niet uitgevraagd. De drie respondenten die aangeven dat het dorpsplan klaar is geven ook aan dat er concrete vervolgstappen gezet worden. Als voorbeelden worden speeltuintjes, de aanpak van onveilige verkeerssituaties en de ontwikkeling van de sportzaal genoemd.

Subsidieregeling Planvorming
Gedegen initiatieven vragen om een zorgvuldige voorbereiding, goede afstemming en betrokkenheid van gemeente, gemeenschap en lokale partners. Vaak is specifieke expertise nodig, bijvoorbeeld op juridisch of bouwkundig gebied, om een idee of wens uit het dorp uit te werken tot een volwaardig en realistisch plan. De regeling Planvorming maakt het mogelijk deze expertise in te zetten, bijvoorbeeld voor procesbegeleiding, cultuurhistorisch onderzoek of een haalbaarheidsstudie. Vanuit Erfgoed en Sociaaleconomisch Perspectief (voormalig PPLG) is financieel bijgedragen aan de regeling.

Resultaten subsidieregeling Planvorming
In het anderhalf jaar dat de regeling open is, zijn **34 uiteenlopende initiatieven** gesubsidieerd (zie subsidiekaart). De helft van de subsidies is gebruikt voor projecten voor dorpshuizen en andere ontmoetingsaccommodaties. De rest is verdeeld over thema's als wonen, landschapsbiografieën en erfgoed. Bij erfgoed gaat het vaak om de herbestemming van vrijkomende kerken. Van de 34 subsidieontvangers hebben twaalf personen (bijna een derde) de enquête ingevuld. Daarvan geven:

- zes respondenten aan dat de gemaakte processtap zonder deze subsidie *niet* zou zijn gemaakt;
- vier respondenten aan dat de processtap ook zonder subsidie zou zijn gemaakt;
- twee respondenten aan het niet te weten.

Subsidieregeling Fysieke investeringen
De trots van een dorp komt tot leven wanneer inwoners samen concrete successen behalen, zoals het herinrichten van een dorpsplein of het aanleggen van een speeltuin. Naast inhoudelijke kennis en ervaring met procedures is voldoende financiering vaak een belangrijke voorwaarde om tot uitvoering te komen. Met de regeling Fysieke investeringen zetten we letterlijk in op het bouwen aan de leefbaarheid in dorpen en buurtschappen. Gemeentelijke cofinanciering is daarbij een vast onderdeel van de regeling.

Resultaten subsidieregeling Fysieke investeringen
Vanuit deze regeling zijn het afgelopen anderhalf jaar subsidies verleend voor de fysieke uitvoering van **11 kleine projecten** (zie subsidiekaart). Er wordt vooral aangevraagd voor projecten met een sociale functie, zoals de (ver)bouw van dorpshuizen of inrichting van een buitenruimte met ontmoetingsfunctie. Van de acht respondenten geven er:

- zes aan dat het project zonder subsidie vanuit de regeling Dorpsarrangementen niet zou zijn uitgevoerd;
- de overige twee geven aan dat het project ook zonder deze provinciale subsidie zou zijn uitgevoerd, maar waarschijnlijk in een kleinere vorm.

Het voorbeeld Kulturhus Hoge Hexel laat zien waar een fysiek project tegenaan kan lopen in de uitvoering.

Initiatieven in praktijk

Kulturhus Hoge Hexel
In Hoge Hexel had het Kulturhus jarenlang te maken met bouwfouten, oplopende- kosten en vastlopende gesprekken. Toch wist het bestuur het initiatief weer vlot te trekken. Nadat het huurcontract met de gemeente was opgezegd, ondersteunde Katalys het bestuur bij het opnieuw op orde krijgen van de exploitatie. Een enquête onder inwoners en de wens van de school om de buitenschoolse opvang en kinderopvang te huisvesten gaven richting aan de nieuwe plannen. Een doorbraak volgde toen een nieuwe wethouder aantrad en de gedeputeerde het dorp bezocht. Vanaf dat moment bewogen zowel gemeente als provincie mee. Een provinciale bijdrage van € 100.000 en eerdere regelingen, zoals de Sociale Hypotheek, gaven het benodigde zetje om verder te kunnen. Ondanks nieuwe tegenslagen, zoals het faillissement van een aannemer, kreeg het project vorm en staat er nu een toekomstbestendig Kulturhus met kindcentrum. De belangrijkste lessen uit Hoge Hexel: houd vol, werk samen met andere Kulturhuzen, en zorg dat besturen en gemeenten oog hebben voor maatschappelijke waarde én tijdig reserveren voor grote investeringen, zoals groot onderhoud.

Contact en samenwerking
Dorpen en gebieden kunnen voor hun ideeën en initiatieven ondersteuning en (proces)begeleiding krijgen. Om initiatieven en kansen met elkaar te verbinden, zetten we in op laagdrempelig contact met initiatiefnemers en nauwe samenwerking met initiatievencoaches, sociaaleconomische verbinders, LEADER-coördinatoren en andere ondersteuners. De afgelopen periode hebben we talloze initiatiefgesprekken gevoerd, doorverwijzingen gedaan en projecten ondersteund bij processen en procedures. Daarnaast zoeken we aansluiting bij de dynamiek in de gebieden en bij de kansen die zich voordoen, bijvoorbeeld binnen de Regiodeal Zwolle.

Subsidieregeling Dorpsarrangementen
Dorpen en kernen hebben te maken met sterk uiteenlopende ontwikkelingen en uitdagingen in hun leefomgeving. Voor plekken waar een grote opgave ligt op het gebied van leefbaarheid kan deze subsidieregeling worden ingezet. Een dorpsarrangement is bedoeld voor grote fysieke investeringen, met als doel wonen en leven een flinke impuls te geven. Het instrument is toegevoegd als tweede variant, naast de regeling voor kleine projecten, binnen de regeling Fysieke investeringen. Gemeentelijke cofinanciering is ook hier een vast onderdeel.

Resultaten subsidieregeling Dorpsarrangementen
Er zijn de afgelopen periode **6 subsidies voor Dorpsarrangementen** verleend. Het gaat in bijna alle gevallen om de bouw van een nieuw dorpshuis of multifunctionele accommodatie (zie subsidiekaart). Van de zes subsidieontvangers geven er:

- drie aan dat het project zonder subsidie vanuit de regeling Dorpsarrangementen niet zou zijn uitgevoerd;
- de overige drie geven aan dat het project ook zonder deze provinciale subsidie zou zijn uitgevoerd, maar waarschijnlijk in een kleinere vorm.

Het voorbeeld Kulturhus Dijksterhoek geeft een beeld van een Dorpsarrangement in de praktijk.

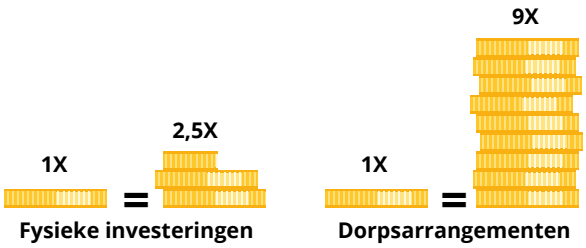
Initiatieven in praktijk

Kulturhus Dijkerhoek
In Dijkerhoek groeide het idee voor een nieuw Kulturhus uit tot een breed gedragen gemeenschaps-traject. Toen het bestaande gebouw te klein bleek en werd overgenomen door de kinderopvang, nam het dorp zelf de regie. Het dorpsplan vormde de basis: het zorgde voor draagvlak, richting en het opstarten van vier werkgroepen. Dankzij procesbegeleiding en de opeenvolgende provinciale subsidies – Dorpsplannen, Planvorming en Dorpsarrangementen – kreeg het initiatief structuur, professionaliteit en een stevige positie richting gemeente en provincie. Onderweg waren er meerdere go/no-go momenten, maar door vol te houden én door betrokken partners, zoals de initiatievencoach, kon steeds een stap vooruit worden gezet. Voor andere dorpen is de les uit Dijkerhoek helder: houd de lijnen kort en betrek de provincie tijdig en ter plaatse. Het nieuwe Kulturhus wordt straks een plek waar inwoners van alle leeftijden elkaar ontmoeten en waar de sociale kwaliteit van het dorp verder wordt versterkt.

Multiplier effect subsidies

Vanuit de subsidieregeling *Fysieke investeringen* zijn in 2025 11 provinciale subsidies verleend voor een totaalbedrag van € 884.406. Rekenen we de cofinanciering van andere partijen mee, dan is voor een totaalbedrag van € 2.187.144 geïnvesteerd. Dit levert een multiplier effect op van bijna 2,5 keer de provinciale subsidie. De subsidieregeling voor Dorpsarrangementen laat een hoger resultaat zien. De zes projecten zijn gesubsidieerd voor een totaal van € 3.000.000. Alle cofinanciering hierbij opgeteld is er € 28.344.845 geïnvesteerd in de projecten. Dat betekent een multiplier van ruim 9 keer de provinciale subsidie.

Proceservaring subsidies

De subsidieontvangers zijn ook gevraagd naar de tevredenheid over het subsidieproces. Onder de respondenten is overwegend tevredenheid te zien: 86% van de respondenten ervaart de aanvraagprocedure als 'Goed' of 'Uitstekend'. De administratieve lasten en afhandelingstermijn worden in het proces als minst goed beoordeeld, al geeft ook hier een ruime meerderheid een score van 'Goed' of 'Uitstekend' (respectievelijk 63% en 70%). De score 'Slecht' en 'Zeer slecht' komt een enkele keer voor, veelal door dezelfde respondent(en). Zij ervaren een lange wachttijd voor een besluit wordt genomen en vinden de formulieren, documenten en processtappen veel tijd vergen.

> 'Ik vond het prettig dat er een professional meekeek op proces en inhoud.'
>
> respondent enquête

Op de vraag over contact voor de start van een subsidieaanvraag geeft 71% van de respondenten aan voorafgaand aan de aanvraag contact te hebben gehad met een professional van de provincie, gemeente of andere organisatie. Van de respondenten geeft 61% aan na subsidieverlening contact te hebben gehad met provincie, gemeente of andere organisatie. Over deze contacten zijn alle reacties positief.

Onderzoek subsidiebereik niet-actieve kernen

Uit het afstudeeronderzoek naar niet-actieve kernen tussen 500 en 15.000 inwoners in Overijssel, blijkt dat leefbaarheidssubsidies over het algemeen goed worden benut, maar dat sommige kernen hier geen gebruik van maken (20 van de 144 dorpen, 13,9%). Driekwart van deze kernen ligt in het noordwesten van Overijssel. De kernen hebben gemiddeld minder inwoners en een lager aandeel theoretisch opgeleiden. Hoewel deze kernen wel initiatieven ontwikkelen om de leefbaarheid te verbeteren, richten ze zich vaker op andere thema's, zoals verkeersveiligheid, wonen en verduurzaming. Een belangrijke reden voor het niet aanvragen van subsidies is het gebrek aan kennis over de beschikbare provinciale regelingen, terwijl de gemeenten waar de kernen mee in contact staan die informatie wel hebben. Daarnaast zeggen respondenten dat het aanvragen van subsidies veel tijd en moeite kost. Daardoor worden veel initiatieven binnen de gemeenschap zelf of via de gemeente gerealiseerd.

Voor het onderzoek is gebruikgemaakt van bestaande data van onder andere CBS en RIVM en zijn 15 personen geïnterviewd. Naast professionals van gemeenten en provincie zijn interviews gehouden met vijf bestuursleden van plaatselijk belangen.

Communicatie en ondersteuning bij de openstelling van de regelingen
Bij de openstelling van de regelingen van Leefbaar Platteland is breed gecommuniceerd over de mogelijkheden en vormen van ondersteuning. Dit gebeurde onder andere via informatiemarkten, bijeenkomsten, de website, sociale media en nieuwsbrieven. Initiatiefnemers kunnen voor meer informatie terecht bij het Subsidieloket of team Leefbaar Platteland terecht. Op 4 maart 2025 namen we deel aan een subsidiemarkt in Hasselt en op 14 maart 2025 aan een fondsenfestival in Dalfsen. Op 31 maart 2025 werd vanuit het programma een online informatiesessie georganiseerd over de regeling Dorpsarrangementen (grote fysieke investeringen) voor inwoners, ondernemers, organisaties en medeoverheden.

Conclusies gebiedseigen subsidiemogelijkheden en instrumenten

- Subsidiegebruikers zijn tevreden over het contact en de begeleiding bij subsidieaanvragen.
- Het subsidieproces wordt door de meeste respondenten als 'goed' beoordeeld, maar onderwerpen als administratieve lasten en afhandelingstermijn scoren iets lager. Een enkeling is kritisch over het proces in het algemeen.
- Uit gesprekken met aanvragers, dorpen en gemeenten komt naar voren dat subsidiegebruikers tevreden zijn over de opzet van de regelingen. Wel wordt door dorpen en gemeenten de beperkte inzetbaarheid van dorpsarrangementen genoemd (1 per gemeente).
- De subsidieregelingen worden goed benut; er komen veel aanvragen binnen. Tegelijk blijkt dat er nog steeds dorpen of gebieden zijn die onvoldoende op de hoogte zijn van de subsidie- en netwerk-mogelijkheden mogelijkheden die de provincie biedt.
- De variatie in het soort plannen waarvoor subsidie wordt aangevraagd is met name bij de fysieke regelingen gering. Er wordt hoofdzakelijk voor ontmoetingsaccommodaties subsidie gevraagd.
- Bij de regeling Dorpsplannen geven weinig subsidieontvangers aan dat er een grote betrokkenheid van de gemeenschap is bij het maken van het dorpsplan. Om dit wel te borgen is de regeling in de loop van 2025 aangescherpt. Het is de vraag of dat voldoende is, of dat verdere aanscherping nodig is.

Lerend Netwerk Dorpsschool

Een belangrijk onderdeel binnen het programma Leefbaar Platteland is het bijdragen aan een breed plattelandsnetwerk waarin uitwisseling en ontmoeting centraal staan. Het doel hiervan is krachten te bundelen, inspiratie te delen en goede ideeën te benutten.

Dorpsschool-bijeenkomsten
Door de hele provincie zetten inwoners zich in voor een leefbaar en toekomstbestendig platteland. Om zicht te krijgen op de ideeën en initiatieven en om te bouwen aan een lerend netwerk worden dorpsschool-bijeenkomsten gefaciliteerd door de provincie. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen deelnemers kennis en ervaringen uit en leren zij van en met elkaar. Praktijk en wetenschap komen hier samen: inzichten uit onderzoek worden verbonden met ervaringen uit de dorpen zelf. Op basis van een behoeftepeiling worden actuele onderwerpen opgehaald, zodat ingespeeld kan worden op wat er leeft in de dorpen en gebieden.

Het afgelopen anderhalf jaar werden vier dorpsschool-bijeenkomsten georganiseerd over verschillende thema's:

- **Thema Dorpsplannen**
  Hoe maak je een dorpsplan, wat zijn belangrijke aandachtspunten en hoe kom je van plan naar uitvoering? Dit waren centrale vragen tijdens de bijeenkomsten. Ook werden de mogelijkheden voor ondersteuning en financiering besproken. Daarnaast werd onderzoek naar bestaande dorpsplannen (en processen) gedeeld en zijn aanbevelingen en aandachtspunten besproken. Er werden twee bijeenkomsten georganiseerd, waarvan een in samenwerking met de betrokken gemeenten in het gebied Kanaal Almelo-De Haandrik.

- **Thema De toekomst van het dorpshuis**
  Hoe zet je een multifunctionele accommodatie op, hoe zorg je voor behoud en continuïteit en hoe kun je een dorpshuis verduurzamen? Tijdens deze bijeenkomst, die in samenwerking met de OVKK werd georganiseerd, is ook de uitkomst besproken van een onderzoek (in opdracht van de provincie Overijssel) naar het aantal sociale ontmoetingsplekken in de provincie Overijssel en de vraag of bovengemeentelijke ondersteuning nodig is en in welke vorm. Tijdens deze bijeenkomst was ook de feestelijke uitreiking van de gratis krant voor dorpshuizen en wijkcentra aan twee vrijwilligers door Statenlid Herman Kalter en DPG Media.

- **Thema Noaberschap en vrijwilligerswerk**
  Wat betekent noaberschap vandaag de dag voor de leefbaarheid op het platteland? Tijdens deze bijeenkomst, die samen met het team Sociale Kwaliteit werd georganiseerd, werden inzichten uit het onderzoeksrapport *Noaberschap* gedeeld en gingen de deelnemers in een werksessie aan de slag met het thema jongeren en verjonging van je vrijwilligersorganisatie.

Datum	Plaats	Onderwerp	Aantal deelnemers
12 september 2024	's Heerenbroek	Dorpsplannen	36
7 april 2025	Haarle	Dorpshuizen	108
3 juni 2025	Vroomshoop	Dorpsplannen	60
30 oktober 2025	Oudleusen	Noaberschap en vrijwilligers-werk	36

Resultaten Dorpsscholen
Aan vijf deelnemers van de Dorpsscholen is in een interview gevraagd naar hun ervaringen met de dorpsschoolbijeenkomsten. Deze gesprekken vormen een aanvulling op de inzichten die tijdens en na afloop van de bijeenkomsten zijn opgedaan in gesprekken met deelnemers. Uit de gesprekken en interviews komt naar voren dat de bijeenkomsten als waardevolle ontmoetingsplekken worden ervaren, waar dorpen elkaar vinden en leren van elkaars praktijk. Deelnemers vertellen dat vooral het ontmoeten en het uitwisselen van ervaringen de bijeenkomsten betekenisvol maken. Als verbetertip wordt aangegeven dat er behoefte is aan nieuwe thema's, zoals energie (zonnepanelen), leegstand van erfgoed (kerken) en mobiliteit en verkeersveiligheid. Op de vraag of en hoe doorontwikkeling van het dorpsscholenconcept vorm moet krijgen wordt divers geantwoord. De een ziet kansen in het aansluiten bij bestaande bijeenkomsten, een ander in het betrekken van nieuwe doelgroepen, zoals jongeren, of het behouden van de bijeenkomsten zoals ze nu zijn. Daarnaast worden praktische suggesties gedaan, zoals meer variatie in dagen, tijdstippen en locaties om meer mensen de gelegenheid te geven om deel te nemen.

> 'Contacten leggen is het meest belangrijke.'
>
> geïnterviewde dorpsschoolbezoeker

Conclusies Dorpsschool

- De gevraagde deelnemers zijn positief over de dorpsscholen; ontmoeting en uitwisseling worden erg gewaardeerd.
- Er is animo voor doorontwikkeling, maar hoe dat eruit moet zien is niet eenduidig. Verdere verdieping naar de behoefte binnen het netwerk is nodig, om de bijeenkomsten optimaal te laten aansluiten bij actuele vraagstukken en doelgroepen.
- Een eerste stap in de doorontwikkeling kan volgens deelnemers zijn het toevoegen van nieuwe thema's of het betrekken van nieuwe doelgroepen.

Netwerken
Naast de inzet van dorpsscholen werken we ook op andere manieren aan verbinding en kennisdeling binnen het netwerk. We zoeken daarin naar de brede verbinding tussen samenleving, politiek en wetenschap.

Dorpsbezoeken en zichtbaarheid
Er wordt actief gewerkt aan de zichtbaarheid en bekendheid van het programma Leefbaar Platteland. Dit wordt niet alleen gedaan door informatie te verstrekken over de regelingen, maar ook door kennis, ervaringen en inspirerende voorbeelden te delen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van onze eigen communicatiekanalen en wordt aangesloten bij netwerken en platforms van partners. We hechten veel waarde aan persoonlijk contact met inwoners, ondernemers en contactpersonen van organisaties en gemeenten. Hiervoor worden initiatieven en dorpen bezocht, nemen we deel aan lokale activiteiten en bijeenkomsten en werken we regelmatig vanuit gemeentehuizen. In 2024 en 2025 waren we initiatiefnemer en mede-organisator van de Overijsselse Week van het Platteland, een week vol ontmoetingen, gesprekken, excursies, fietsroutes en inspirerende bijeenkomsten, waarin we samen de kracht van het platteland vieren.

OVKK dorpenbezoek en Kleine Kernen Spel
De OVKK (Overijsselse Vereniging voor Krachtige Kernen) bezoekt namens de provincie zo'n tachtig dorpen om op te halen wat er speelt en de dorpen te informeren over provinciale subsidiemogelijkheden en de dorpsschoolbijeenkomsten. Op deze manier wordt actief aan een netwerk gebouwd. Ook wordt het Kleine Kernen Spel aangeboden, een spel voor besturen van dorpsraden. Met dit spel wordt in kaart gebracht welke (maatschappelijke) ontwikkelingen er allemaal spelen in en rond de kern en waar kansen liggen.

Overleggen gemeenten en klankbordgroep
In het investeringsvoorstel Leefbaar Platteland wordt aangegeven dat bij de uitwerking en invulling van het programma en de activiteiten zoveel mogelijk samen opgetrokken wordt met de inwoners, ondernemers en medeoverheden. Om hier invulling aan te geven is in februari 2025 de Klankbordgroep Leefbaar Platteland gestart. Deze klankbordgroep bestaat uit acht inwoners uit de zes deelgebieden van Overijssel. De leden zijn binnen hun dorp actief als vrijwilliger en/of hebben kennis en ervaring met de beleidsthema's van Leefbaar Platteland. De klankbordgroep denkt mee over de uitvoering van het huidige programma en waar bijsturing raadzaam is. Zo is op advies van de klankbordgroep de verplichting tot delen van opgedane lessen toegevoegd aan de regeling Planvorming. Ook denkt de klankbordgroep mee over de *'Stemmen van het Overijsselse platteland'* en het nieuwe beleid (Plattelandsagenda). In het bestuurlijk overleg Leefbaar Platteland met wethouders en in het ambtelijk overleg met de kerncontactambtenaren stemmen provincie en gemeenten nieuwe ontwikkelingen met elkaar af, wisselen informatie uit en delen inspirerende praktijkvoorbeelden.

Overleg	Aantal
Bestuurlijk overleg (2x per jaar)	3
Ambtelijk overleg met kerncontactambtenaren gemeenten (2x per jaar)	3
Provinciale klankbordgroep Leefbaar Platteland (gestart op 13 februari 2025)	5

Onderzoek en wetenschap
Voor gesprekken met initiatiefnemers, inwoners, ondernemers en organisaties wordt onder andere gebruik gemaakt van data uit onze eigen provinciale kennishub en bijvoorbeeld ook uit bestaande onderzoeken en analyses, zoals de sociaaleconomische impactanalyse (SEIA) die in het kader van het PPLG opgesteld is.

Ook in het investeringsvoorstel Leefbaar Platteland wordt het belang benadrukt van een lerend netwerk, waarin onderzoek en wetenschap een stevige plek krijgen. Daarom hebben we recent gesproken met enkele wetenschappers die de vorige uitvoeringsperiode ook betrokken zijn geweest bij het programma. Daaruit kwam naar voren dat er nieuwe wetenschappelijke inzichten zijn en worden opgedaan die het programma verder kunnen versterken. Hieronder noemen we de wetenschappers die we gesproken hebben en hun betrokkenheid bij het programma.

Koen Salemink, als Assistent Professor verbonden aan de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de RUG, begeleidt de dorpsscholen en zorgt voor de verbinding tussen praktijk en theorie. Zo maakte hij een analyse van bestaande dorpsplannen. De aandachtspunten en aanbevelingen hieruit zijn waardevolle handvatten voor dorpen die een nieuw dorpsplan willen opstellen of een bestaand plan willen evalueren. Daarnaast begeleidt Koen Salemink het afstudeeronderzoek van Marit Assink over niet actieve dorpen (zie bladzijde 10).

Tijdens de startbijeenkomst van het programma Leefbaar Platteland gaf Tialda Haartsen, hoogleraar plattelandsgeografie aan de RUG, een inspirerende lezing over de vraag: Hoe houden we het platteland leefbaar in de context van de vele (ruimtelijke) veranderingen om ons heen? Zij heeft samen met hoogleraar Rural Sociology Bettina Bock van de WUR (en andere wetenschappers) onderzoek gedaan naar het verlies van essentiële voorzieningen op het platteland en wat Nederland kan leren van andere Europese landen die voorzieningen wel weten te behouden. Beide hoogleraren denken en kijken vanuit de wetenschappelijke invalshoek mee met het nieuwe structurele beleid voor Leefbaar Platteland dat vorm moet krijgen in de nog op te stellen Plattelandsagenda.

Ook cultuurhistoricus Marinke Steenhuis is betrokken bij de ontwikkeling van de Plattelandsagenda. Zij maakte een analyse van de mentaliteit, identiteit en gebiedseigen karakteristieken van Haarle. Deze analyse biedt waardevolle inzichten voor gebiedseigen oplossingen van lokale vraagstukken. Momenteel wordt onderzocht of een vergelijkbare aanpak ook in andere delen van Overijssel kan worden toegepast, zodat dit een bouwsteen kan vormen voor de verdere ontwikkeling van de Plattelandsagenda.

‘Stemmen van het Overijsselse platteland’ en Plattelandsagenda

Toewerken naar structureel plattelandsbeleid is een van de opgaven in het investeringsvoorstel Leefbaar Platteland. Een eerste stap is gesprekken voeren met inwoners, ondernemers, gemeenten en organisaties: een meerstemmig verhaal dat we samen maken en herkenbaar is voor inwoners, ondernemers, organisaties en overheden - en open voor ieders bijdrage. Met een blijvende provinciale inzet op dit thema borgen we de impact van het programma en kunnen we een structurele gebiedspartner zijn van dorpen, gemeenten en initiatiefnemers.

5 maart 2025	Informatiesessie Provinciale Staten - PS geeft kaders mee voor de ‘Stemmen van het Overijsselse platteland’ en het bijbehorende participatieplan
3 juni 2025	Gedeputeerde Staten stemt in met participatieplan
juni en juli 2025	125 interviews
8 juli 2025	Informatiebrief naar Provinciale Staten over het participatieplan en een uitnodiging voor de ‘Stemmen van het Overijsselse platteland’-bijeenkomsten in september (Plattelandscafés)
juli en augustus 2025	Analyse dorpsplannen en dorpsvisies
augustus 2025	Online enquête
26, 27 en 28 augustus 2025	Informatiebijeenkomsten voor provinciale collega’s
3 en 4 september 2025	Digitale informatiebijeenkomsten voor gemeenteambtenaren
10 september 20258	Kopgroep Participatie Provincie Overijssel over participatieplan
12 en 18 september 2025	Openbare Plattelandscafés voor inwoners, ondernemers, organisaties en medeoverheden
19 november 2025	Informatiesessie Provinciale Staten over de uitkomsten van de Plattelandscafés
28 november 2025 en 3 december 2025	Openbare verdiepingssessies over de uitkomsten van de Plattelandscafés

Plattelandcafés

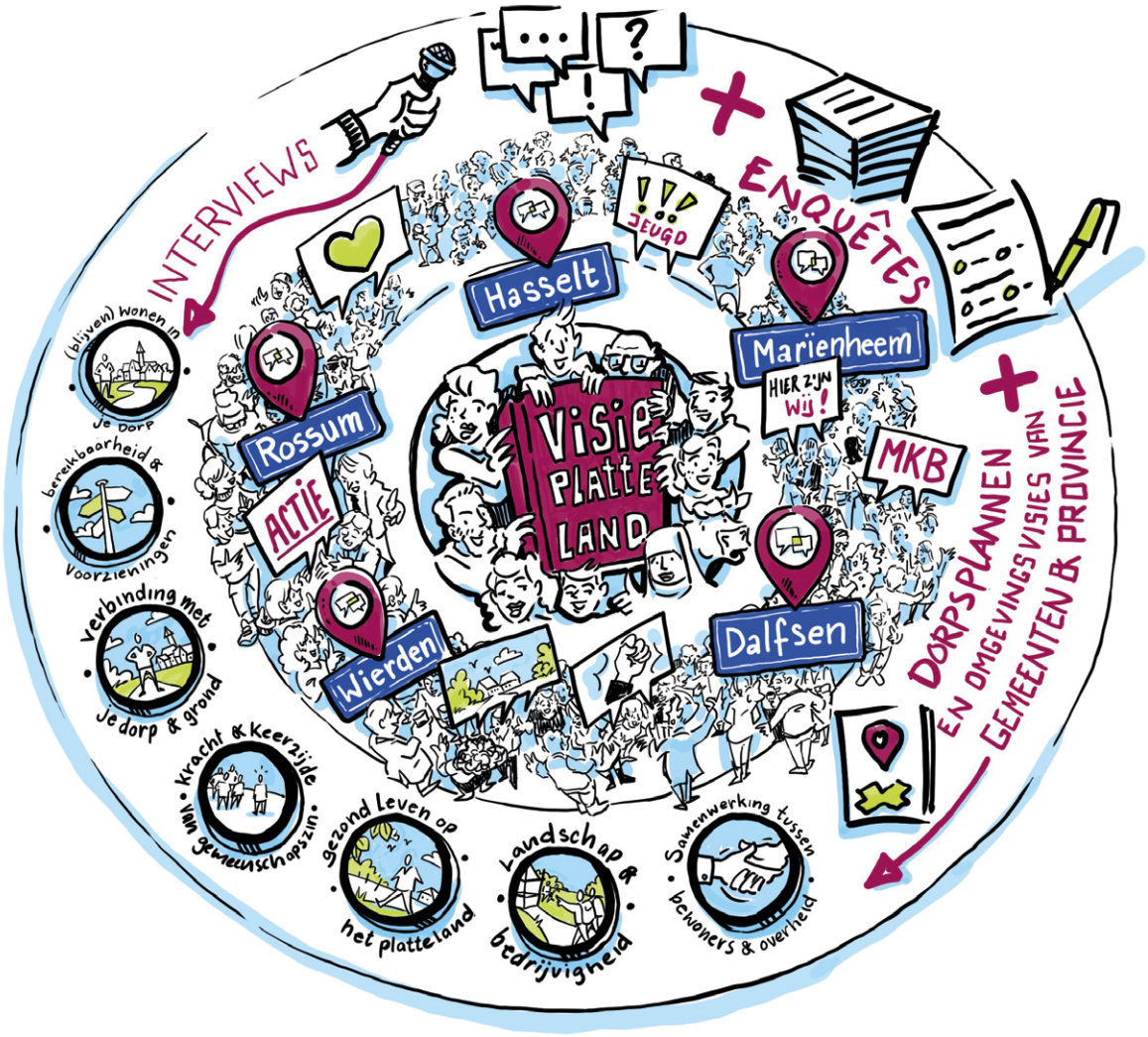
Tijdens de drie Plattelandscafés en twee verdiepingssessies in het kader van de 'Stemmen van het Overijsselse platteland' zijn zeven thema's besproken:

- (Blijven) wonen in je dorp
- Bereikbaarheid en voorzieningen
- Verbinding met je dorp en de grond
- Kracht en keerzijde van gemeenschapszin
- Gezond leven op het platteland
- Landschap en bedrijvigheid
- Bewoners en overheid: kansen en spanningen

Deze thema's kwamen naar voren uit 125 interviews, 300 online enquêtes en een analyse van alle dorpsplannen en de omgevingsvisies van gemeenten en provincie.

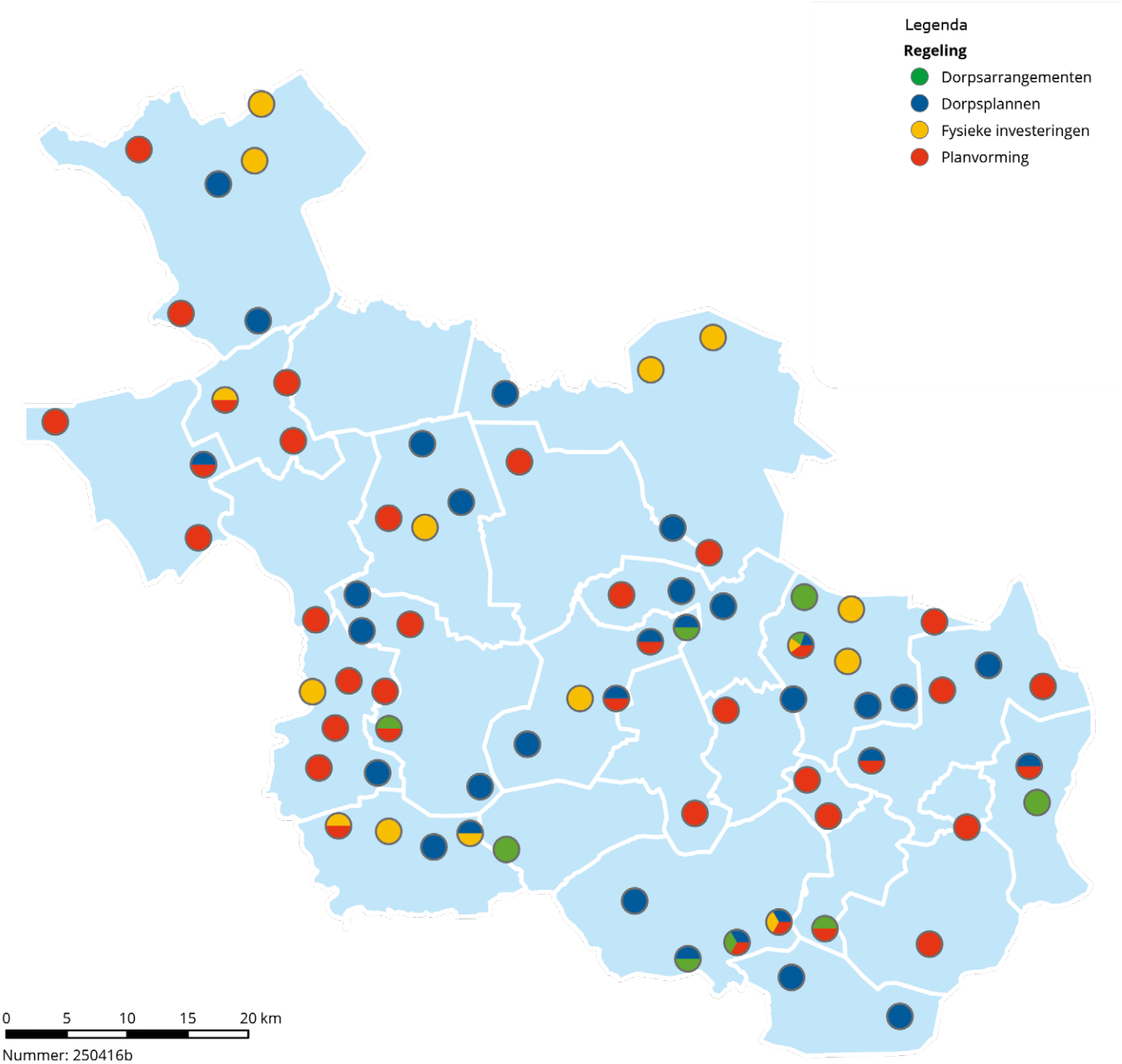
Vervolgstappen

In juni 2026 wordt de 'Stemmen van het Overijsselse platteland' aan Provinciale Staten aangeboden. Daarbij wordt ook het participatieverslag meegestuurd. Samen met deze tussenbalans en andere relevante documenten, zoals de Omgevingsvisie, beleidsdocumenten en (wetenschappelijke) onderzoeken wordt een beleidskader opgesteld. Dit beleidskader vormt samen met de 'Stemmen van het Overijsselse platteland ' de basis voor het structurele beleid: de Plattelandsagenda. De Plattelandsagenda wordt in het najaar 2026 afgerond en aansluitend aangeboden voor politiek-bestuurlijke besluitvorming.

Subsidiekaart

Het programma Leefbaar Platteland ondersteunt veel initiatieven en helpt zo dorpen een stap verder. Op de kaart een overzicht van initiatieven waar we met een of meerdere regelingen Leefbaar Platteland aan bijdragen.

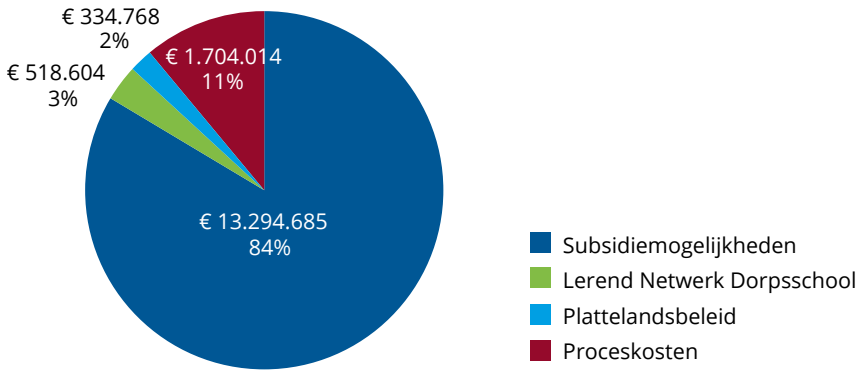
Nummer: 250416b
Datum: 20-01-2026
Team Data, Informatie, GIS en Innovatie
Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Financiën Leefbaar Platteland 2024-2027

De uitvoering van het programma heeft ook een financiële vertaalslag. In deze paragraaf is die financiële tussenstand weergegeven voor de periode 2024 en 2025.

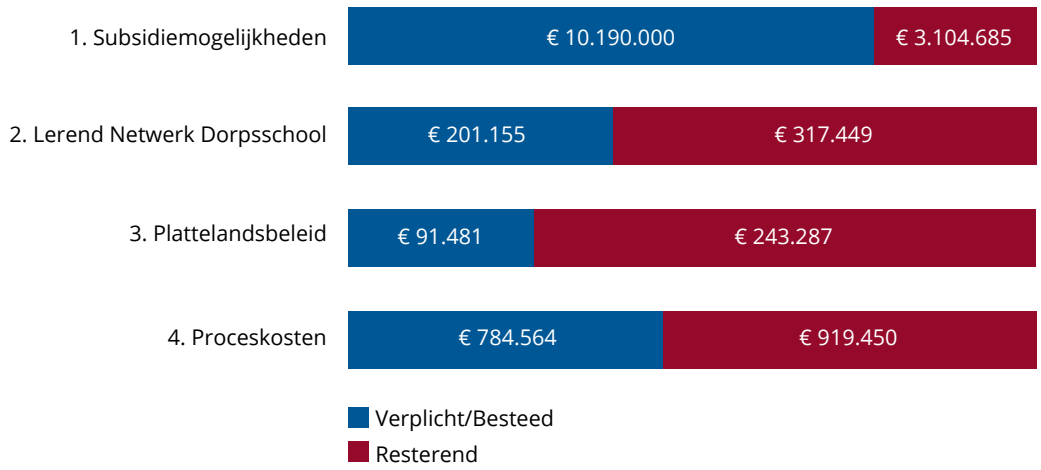
De verdeling van de middelen van het programma over de lijnen van het programma is hieronder afgebeeld.

Verdeling budget over programmalijnen

In onderstaand overzicht is per programmalijn weergegeven in hoeverre het budget is besteed. De bestedingen zijn niet gelijk verdeeld over de jaren. In de opstartfase in 2024 was minder budget nodig. De huidige uitvoerfase vraagt juist meer budget, omdat de activiteiten nu volop in uitvoering zijn. De verwachting is dat in de resterende periode het budget volledig ingezet kan worden binnen de programmalijnen.

Bestedingen Leefbaar Platteland

Vooruitblik en vervolgstappen

Samen de schouders onder een leefbaar platteland

Met de ervaringen uit de vorige coalitieperiode én de ambities van deze bestuursperiode zijn we op weg met de uitvoering van het programma Leefbaar Platteland 2024–2027. De resultaten tot nu toe zijn niet alleen zichtbaar in cijfers of concrete activiteiten. De kracht van het programma ligt vooral in de manier van werken, in de samenwerking met inwoners, gebiedspartners en anderen. Vanuit deze tussenbalans nemen we een aantal belangrijke aandachtspunten en lessen mee, die vertaald zijn naar de volgende concrete actiepunten, waar de komende periode aan gewerkt wordt.

Actiepunten gebiedseigen subsidiemogelijkheden en instrumenten

- Waar mogelijk versimpeling en versoepeling van het subsidieproces, op basis van de ervaringen van subsidieontvangers en het onderzoek over het niet gebruik van leefbaarheidssubsidies.
- Inzicht in de financieringsbehoefte
  Het per regeling verkennen of subsidie nodig is voor voortgang, of vooral als kwaliteitsimpuls, helpt om de impact van het programma in beeld te brengen. Het helpt ook om beter te begrijpen hoe een (subsidie) instrument in de praktijk uitwerkt.
- Onderzoek naar de betrokkenheid van de gemeenschap bij de totstandkoming van dorpsplannen

Afhankelijk van de uitkomsten kan (verdere) aanpassing van de regelingen of aanvullende afspraken met procesbegeleiders nodig zijn.

Actiepunten Dorpsschool-bijeenkomsten

- Invulling geven aan de punten die deelnemers van het netwerk aandragen om het netwerk verder door te ontwikkelen, zoals nieuwe thema's, nieuwe doelgroepen en het aansluiten bij al bestaande bijeenkomsten.
- Vergroten van de bekendheid van de Dorpsschool, om meer kleine kernen deel te laten nemen

Actiepunt Plattelandsbeleid

- Versterken van de samenwerking met wetenschappers en wetenschappelijk onderzoek om praktijk en theorie meer te verbinden

Tussenbalans input voor beleid en evaluatie

De uitkomsten van deze tussenbalans betrekken we bij de ontwikkeling van de Plattelandsagenda. Daarnaast gebruiken we de uitkomsten ook bij de eindevaluatie van het programma. Voor een programma dat zich voornamelijk richt op kwalitatieve doelen als leefbaarheid, bieden reguliere evaluatiemethoden maar beperkt houvast. Daarom geven we de eindevaluatie vorm aan de hand van de methodiek Theory of Change. De Theory of Change is een methode die helpt bij het beschrijven van de stappen die nodig zijn om een gewenste verandering tot stand te brengen (zie onderstaand voorbeeld).

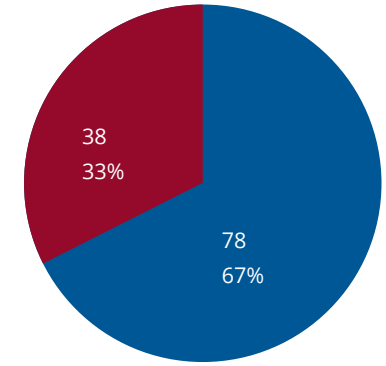

Bijlagen

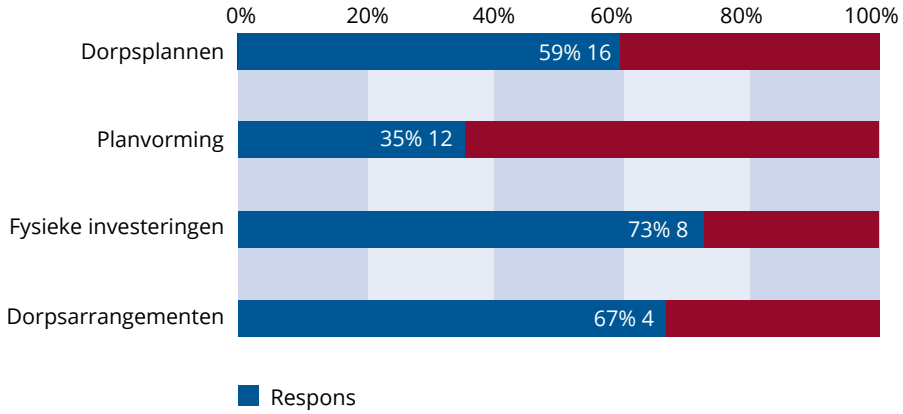
Resultaten enquête subsidieontvangers subsidieregelingen Leefbaar Platteland

Respons

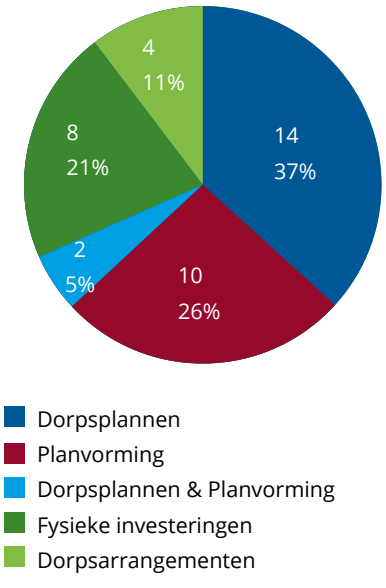
Respons enquête

Respons per regeling t.o.v. totaal

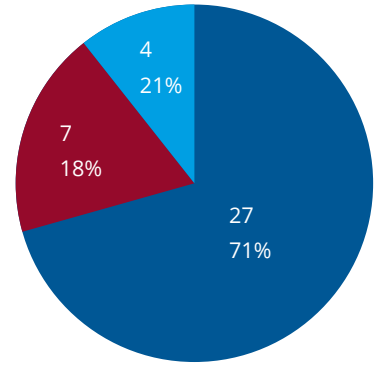

Welke subsidieregeling(en) heeft u gebruikt?

Proceservaring

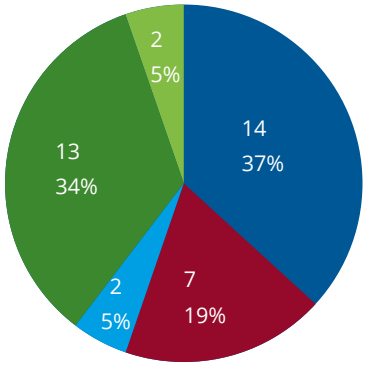
Heeft u voorafgaand aan uw subsidieaanvraag contact gehad met de provincie of een andere professional?

- Ja, met de provincie
- Ja, met een andere organisatie
- Nee

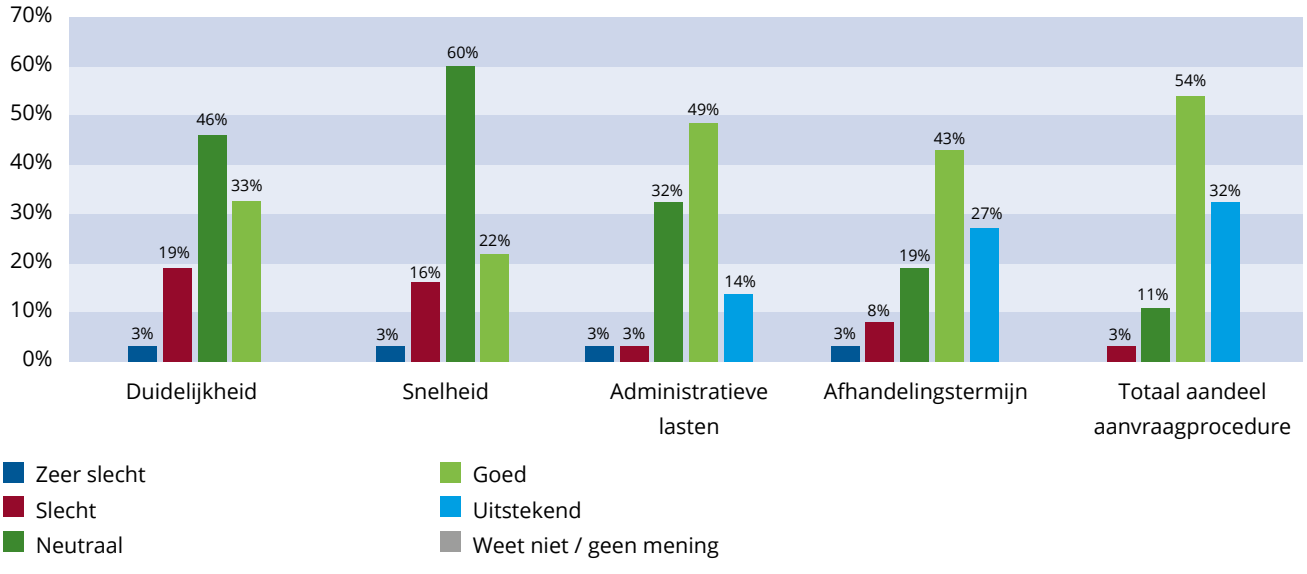
- Van de respondenten die hier 'nee' hebben geantwoord, geeft de hele groep aan (n=5) het contact **niet** gemist te hebben.
- De groep respondenten die wel contact gehad heeft met de provincie of een andere professional zijn uitsluitend **positief**.

Heeft u nadat u subsidie hebt gekregen nog contact gehad met iemand van de provincie, gemeente of een andere professional?

- Ja, met de gemeente of Leader-coördinator
- Ja, met de provincie
- Ja, met iemand anders
- Nee, geen behoefte
- Nee, maar wel gewild

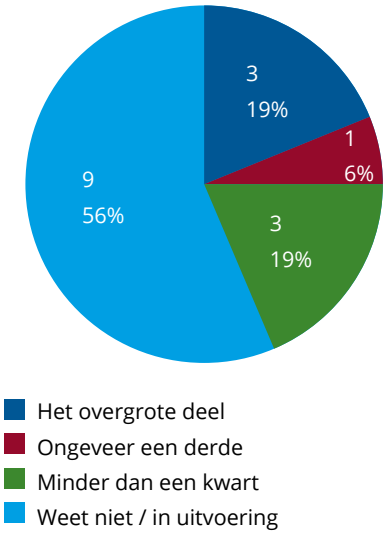
Hoe heeft u de aanvraagprocedure ervaren (duidelijkheid, snelheid, administratieve lasten)?

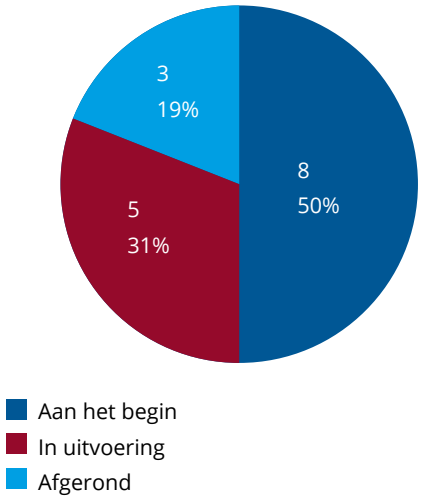
- Zeer slecht
- Slecht
- Neutraal
- Goed
- Uitstekend
- Weet niet / geen mening

Subsidieregeling Dorpsplannen

Hoe groot deel van de gemeenschap is (naar schatting) betrokken geweest bij het maken van het dorpsplan?

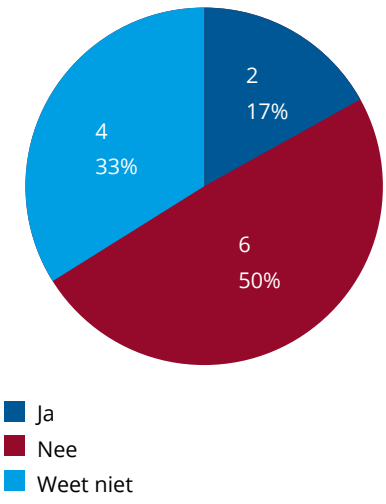

Hoe ver bent u in het proces om tot een (vernieuwd) dorpsplan te komen.

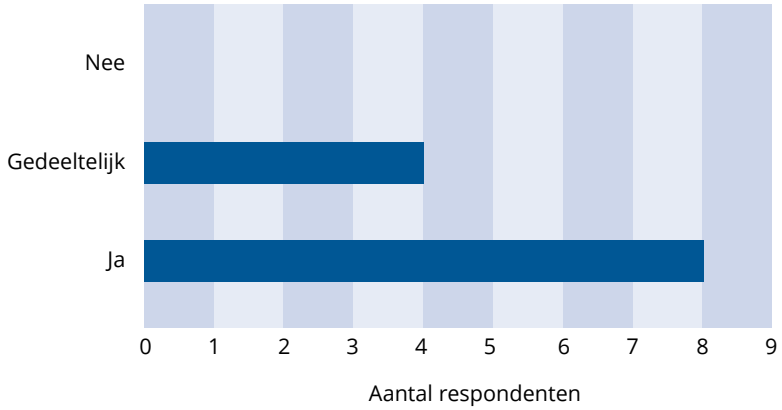

Subsidieregeling Planvorming

Zou de stap die u met deze Planvorming-subsidie heeft gemaakt zonder de subsidie ook zijn gemaakt?

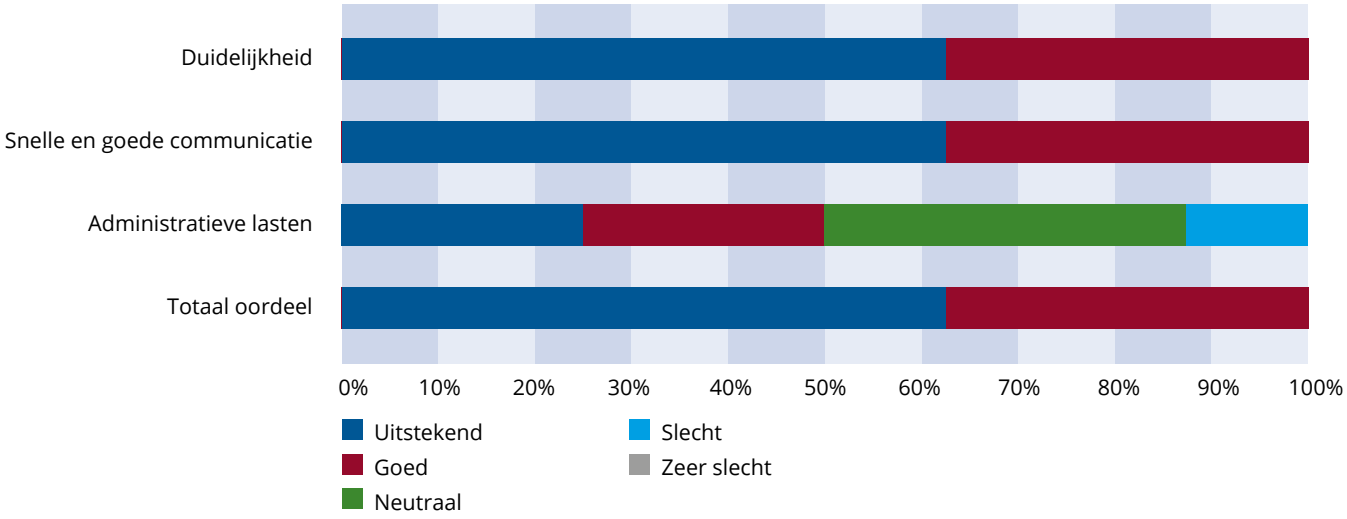

Heeft de inhuur van expertise het project zo ver gebracht als gehoopt?

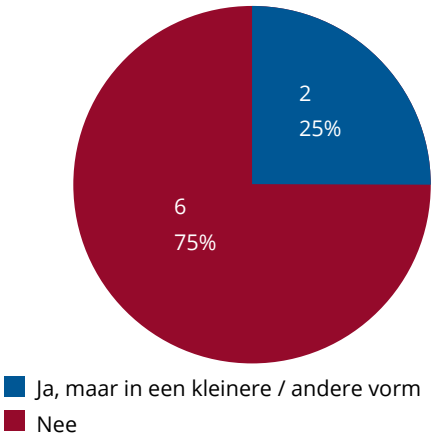

Subsidieregeling Fysieke investeringen

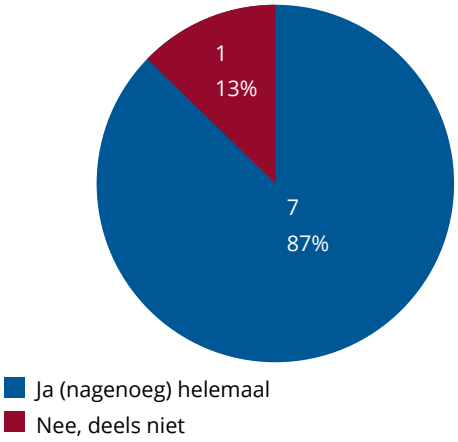
Hoe heeft u het proces via de LAG (beoordelingsgroep) en LEADER coördinator ervaren?

Was dit initiatief zonder provinciale subsidie ook tot stand gekomen?

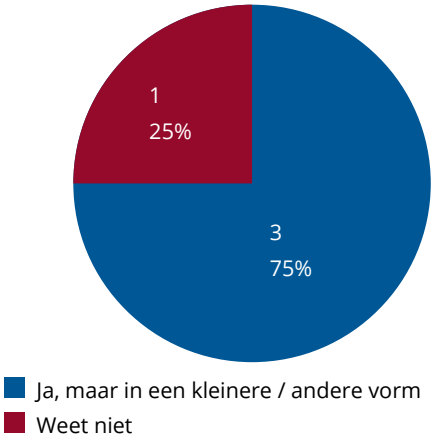

Is het uitvoeringsproces volgens plan verlopen, zonder knelpunten?

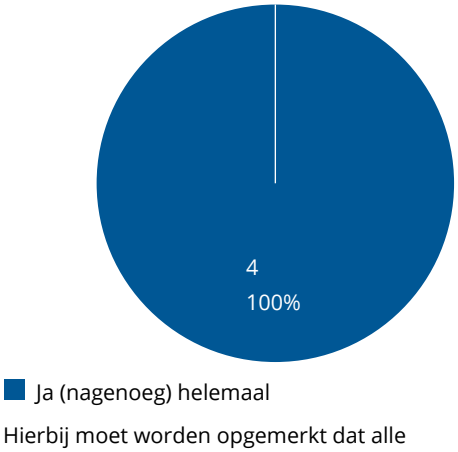

Subsidieregeling Dorpsarrangementen

Was dit initiatief zonder provinciale subsidie ook tot stand gekomen?

Is het uitvoeringsproces volgens plan verlopen, zonder knelpunten? Is het resultaat zoals vooraf gepland?

Hierbij moet worden opgemerkt dat alle projecten nog uitgevoerd moeten worden.